

UDENRIGSMINISTERIET

Folketingets Udenrigsudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>

Sag/ID Nr.	Enhed	Dato
24/11162	INTJUR/EUJUR	15. februar 2024

URU alm. del – svar på spørgsmål 100 fra Udenrigsudvalget stillet den 18. januar 2024 til udenrigsministeren.

Spørgsmål

Vil ministeren bekræfte, at det vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, hvis der gives tilladelser til direkte eller indirekte eksport af militært udstyr til lande, der af Den Internationale Straffedomstol pålægges, men ikke efterkommer midlertidige foranstaltninger for at afværge handlinger, der kan falde inden for definitionen af folkedrab i strid med FN's folkedrabskonvention fra 1948?

Svar

Spørgsmålet forstås således, at der spørges til Danmarks internationale forpligtelser (som tredjestat) i forhold til en parts ikke-efterlevelse af en kendelse fra Den Internationale Domstol (ICJ) om foreløbige foranstaltninger i en sag om FN's folkedrabskonvention.

Indledningsvis bemærkes, at domme og kendelser fra ICJ som sådan alene er juridisk bindende for parterne i en sag. Domstolen kan dog lægge et faktum - eller en juridisk fortolkning - til grund, som også er relevant for andre stater, ligesom tredjestater af hensyn til Domstolens legitimitet og effektivitet har en bredere interesse i at formå parterne i en sag til at efterleve domme og kendelser fra ICJ.

For så vidt angår ICJ's kendelse om foreløbige foranstaltninger den 26. januar 2024 i sagen anlagt af Sydafrika mod Israel, bemærkes, at Domstolen endnu ikke har taget stilling til, om Israel har begået folkedrab, men alene afsagt en kendelse om foreløbige foranstaltninger.

Ifølge Domstolens statut er betingelsen for, at der kan træffes en kendelse om foreløbige foranstaltninger, at dette er nødvendigt til beskyttelse af rettigheder, som ICJ senere i sagen kan tillægge en af parterne. Tærsklen

er her, at Domstolen skal vurdere, at de rettigheder, der gøres gældende i sagen - i det mindste - er plausible.

Sydafrika har i sagen gjort gældende, at Sydafrika søger at beskytte palæstinenserens rettigheder i Gaza såvel som sine egne rettigheder i henhold til folkedrabskonventionen. I den sammenhæng fremhæver Sydafrika, at konventionen bl.a. forbyder ødelæggelse af en etnisk gruppe eller en del heraf, indebærer en pligt til forebyggelse af folkedrab og at imødegå tilskyndelse til folkedrab m.v. Sydafrika gør også gældende, at Sydafrika søger at beskytte sin egen ret til at sikre overholdelse af folkedrabskonventionen. ICJ har med sin kendelse af 26. januar 2024 fundet, at visse af Sydafrikas rettigheder som part til folkedrabskonventionen er plausible.

Med sin kendelse af 26. januar 2024 har Domstolen samtidig fundet, at de plausible rettigheder er af en sådan art, at der består en reel og umiddelbar risiko for uoprettelig skade på dem ("capable of causing irreparable harm", se præmis 66 ff), og at der derfor er grundlag for at træffe beslutning om foreløbige foranstaltninger i sagen.

På det grundlag fastslog Domstolen som foreløbige foranstaltninger, at:

- Israel forpligtes til at stoppe alle handlinger, som kan være i strid med folkedrabskonventionen, herunder drab på medlemmer af gruppen, at påføre medlemmer af gruppen fysisk eller mental skade, at påføre disse levevilkår, som kan føre til gruppens hele eller delvise fysiske ødelæggelse, og foranstaltninger, som har til hensigt at forhindre fødsler i gruppen.
- Israel øjeblikkeligt skal sikre sig, at deres militær ikke foretager sådanne handlinger.
- Israel skal iværksætte alle nødvendige foranstaltninger for at forhindre og straffe al offentlig tilskyndelse til folkedrab mod det palæstinensiske folk i Gaza.
- Israel omgående skal tage effektive skridt til at sikre levering af den nødvendige humanitære bistand for at forbedre de kritiske livsvilkår for den palæstinensiske befolkning i Gaza.
- Israel skal træffe effektive foranstaltninger til at hindre ødelæggelse og sikre bevarelse af beviser, som er relateret til folkedrabskonventionen.

Endelig fastslog ICJ, at Israel inden for en måned fra kendelsens afsigelse skal aflevere en statusrapport om overholdelse af ovenstående foreløbige foranstaltninger. Endvidere har Sydafrika tirsdag den 13. februar bedt ICJ

om at tage stilling til, hvorvidt Israels offensiv mod byen Rafah i det sydlige Gaza giver anledning til, at domstolen vedtager yderligere midlertidige foranstaltninger med henblik på at hindre yderligere brud på palæstinenserne rettigheder i Gaza. ICJ har endnu ikke taget stilling hertil.

For så vidt angår Danmarks internationale forpligtelser i forhold til at meddele tilladelser til eksport af militært udstyr bemærkes, at Danmark er part til FN's våbenhandelstraktat, som i EU bl.a. er omsat i Rådets fælles holdning 2008/944/FUSP om fælles regler for kontrol med eksport af militærteknologi og –udstyr, som ændret i 2019 ved Rådets afgørelse 2019/1560/FUSP som følge af ikrafttrædelsen af FN's våbenhandelstraktat i 2014.

Når Udenrigsministeriet bliver hørt af Rigspolitiet i ansøgninger om eksport af militært udstyr, foretages en konkret udenrigs- og sikkerhedspolitisk vurdering i overensstemmelse med Rådets fælles holdning 2008/944/FUSP om fælles regler for kontrol med eksport af militærteknologi og –udstyr og Danmarks internationale forpligtelser i øvrigt, herunder våbenhandelstraktaten.

Rådets fælles holdning indeholder en række kriterier, som medlemsstaterne skal tage i betragtning ved deres eksportkontrol. Det drejer sig bl.a. om, hvorvidt der består en *klar risiko* for anvendelse af det pågældende udstyr til menneskerettighedskrænkelser, intern repression eller krænkelser af den humanitære folkeret. I sådanne vurderinger skal der udvises særlig omhyggelighed og tages hensyn til militærudstyrets art i forbindelse med eksport til lande, hvor FN's kompetente organer – herunder ICJ - EU eller Europarådet har konstateret alvorlige krænkelser af menneskerettighederne.

FN's våbenhandelstraktat forpligter stater til ikke at give tilladelse til eksport, hvis staten på tidspunktet for tilladelsen har kendskab til, at de pågældende våben eller genstande vil blive anvendt til at begå krænkelser af den humanitære folkeret, eller hvis staten vurderer, at der er en overvejende risiko for sådanne krænkelser eller alvorlig krænkelser af internationale menneskerettigheder.

I forhold til ICJ's kendelse om foreløbige foranstaltninger den 26. januar 2024 i sagen anlagt af Sydafrika mod Israel bemærkes det, at der ikke på nuværende tidspunkt ses grundlag for at fastslå, at Israel ikke efterlever Domstolens kendelse. Som nævnt skal Israel inden for en måned fra kendelsens afsigelse aflevere en statusrapport om sin overholdelse af de foreløbige foranstaltninger.

Med venlig hilsen

Lars Løkke Rasmussen